

020822-1

Všeobecně je známo, že ve všech jazycích najdeme slova, která mají velmi odlišné významy; dalo by se dokonce říci, že to platí téměř o všech slovech vůbec. Můžeme se o tom ostatně přesvědčit nahlédnutím do kteréhokoli slovníku. Co to však znamená? Slovo nemá jednoznačný význam, ale jednoznačnosti (nebo aspoň větší určitosti) se mu dostává teprve v kontextu s jinými slovy. To však platí v jisté – nepochybně odlišné – míře i o větších shlucích slov, o frázích, úslovích a příslovích, tedy o celých větách a i souborech několika vět. Naše první otázka bude znít: jaký je rozdíl mezi homonymy na jedné straně (např. slovo koruna může označovat platidlo, může poukazovat na ozdobu královské hlavy, ale také na rozsochaté větve velikého stromu; kromě toho může být tohoto slova s ještě prohloubenější metaforičností použito k zdůraznění vrcholu nějakého díla – „finis coronat opus“ – nebo i životní etapy), kdy se vzhledem k běžným jazykovým zkušenostem ani nemusíme starat o zbytky někdejších významových souvislostí, a mezi různými významovými odstíny slova, které si svou jazykovou „identitu“ převážně podržuje. Tato naše první otázka míří, jak je zřejmo, k problému významové identity toho kterého slova. Ta je ovšem vždycky jen relativní; zdá se však, že je třeba respektovat nepochybný předěl mezi rozdílností konotací (tedy: spoluvýznamů), jež se proměnlivě spojují s významem hlavním, a mezi rozdílností základních významů, k nimž se pojí některé jejich společné (nebo aspoň podobné) konotace. – A pak tu je naše druhá otázka: jak se vlastně můžeme dostávat na stopu oněch konotací (v obou případech), když před sebou máme jen slova (ať už vyřčená nebo zapsaná či vytištěná)?

(Písek, 020822-1.)